

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:948

av Christer Engelhardt (S)

Bostadspolitik för att förebygga hemlöshet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en bostadspolitik som förebygger hemlöshet.

Motivering

Hemlöshet är inte värdigt ett modernt välfärdssamhälle. Samhällets insatser har inte varit tillräckliga. Ambitionen måste vara att ingen ska vara hemlös. Arbetet måste handla om två olika perspektiv, dels att se till att de som idag är hemlösa kan få ett värdigt boende och dels att förhindra att fler hamnar i hemlöshet.

Hemlöshet är ytterst ett uttryck för social utsatthet. Att ha någonstans att bo är en grundläggande välfärdsfråga. Hemlöshet är ett problem i Sverige som ökar. Socialstyrelsens senaste riksomfattande kartläggning av hemlöshetens omfattning är från 2011. I 2011 års undersökning har sammanlagt cirka 34 000 personer inrapporterats som hemlösa eller utestängda från den ordinarie bostadsmarknaden under mätveckan. Kvinnornas andel ökar och är nu 36 procent. Av de hemlösa personerna befann sig cirka 4 500 personer i akut hemlöshet, varav 280 sov ute eller i offentliga utrymmen. 4 000 personer vistades på institution/kategori-boende. 13 900 personer bodde i långsiktiga boendelösningar (försökslägenheter, träningslägenheter, sociala kontrakt med mera) och 6 800 personer i eget ordnat, kortsiktigt boende.

Hemlöshet utgör en svår livssituation som ofta, men inte alltid, är kopplad till en psykosocial sjukdomsbild och en missbruksproblematik. Även om den generella välfärdspolitiken, med fler bra och billiga bostäder, förstärkt stöd till arbete och rehabilitering och en väl fungerande vård, är viktigast för att förebygga och förhindra

hemlöshet så räcker inte det. Det behövs också specifika sociala och andra insatser.

Hemlösa är ingen homogen grupp utan varje individ behöver sin specifika väg tillbaka.

För hemlösa med en social problematik i bagaget behövs ofta en personlig kontaktperson som hjälper till i kontakten med sjukvård, myndigheter och hyresvärdar. Alla hemlösa som vill ha ett eget boende bör få den möjligheten ordentligt prövad och dessutom en vårdplan med avgiftning, boende och efterbehandling. Det bör även prövas om det i socialtjänstlagen behövs förtydliganden av kommunernas ansvar för att motverka hemlöshet samt skyldighet att ha en uppsökande verksamhet för att möta de hemlösas behov av insatser för vård, boende, avgiftning och efterbehandling.

Samverkan mellan kommunernas och landstingens olika verksamhetsområden är viktigt inom både socialtjänst och sjukvård.

Det behövs ett brett spektrum av lösningar och modeller i arbetet mot hemlöshet. Individer är olika och har olika problematik. Varje individ behöver sin specifika väg tillbaka. Insatserna ska utgå från individens behov. Fortfarande dominerar ”trappstegsmodellen” där individer med omfattande problematik successivt kan ta mer ansvar och så småningom slussas ut i ordinarie boende. Ett försök att angripa problemen från en annan utgångspunkt är ”Bostad först”-modellen som betonar att individen först behöver en fast bostad för att kunna tillgodogöra sig de andra insatser som kommunen erbjuder. Individen slipper i ”Bostad först”-modellen flytta upprepade gånger för att kvalificera sig för ett bättre boende, vilket är fallet med trappstegsmodellen. Runt om i landet pågår ett antal försök med att introducera ”Bostad först” och satsningarna ska utvärderas för att säkra kvaliteten och mäta effekten av försöken. Det är viktigt att det finns ett nationellt engagemang som underlättar kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte om olika modeller och resultat.

Hemlöshet är inte enbart en social- och sjukvårdspolitisk fråga utan är också i högsta grad även en bostadspolitisk fråga. Varje kommun behöver någon form av organisation för att hjälpa den som söker bostad. Alla ska känna till hur och på vilka grunder de kan söka privata såväl som kommunala bostäder i en kommun.

Hemlöshet är också en fråga om villkoren för papperslösa personer i Sverige. Denna grupp ingår inte i den redovisade hemlöshetsstatistiken. Socialstyrelsen redovisar att viss forskning och mindre undersökningar uppskattar gruppen papperslösa till allt mellan 10 000 och 50 000 personer. I gruppen ingår enligt osäkra skattningar cirka 2 000–3 000 barn. Totalt inom EU uppskattas antalet papperslösa till mellan knappt tre och åtta miljoner personer. Papperslösa är hänvisade till den informella arbetsmarknaden för sin försörjning. Många saknar dock arbete eller har endast sporadiskt arbete. Papperslösa bor dessutom ofta trångt och under osäkra förhållanden. Stockholms Stadsmission påtalar i sin rapportering att detta innebär att stora delar av

hemlösheten är dold. Den dolda hemlösheten består av EU/EES-medborgare som inte hittar arbete i Sverige men även av gruppen barn och unga som rymmer hemifrån samt de personer som är hemlösa en kortare tid och därför inte syns i statistiken.

Socialstyrelsen har nu ett uppdrag av regeringen att uppskatta antalet hemlösa personer som är utrikes födda, som ett komplement till den nationella kartläggningen från 2011. I uppdraget ingår också att undersöka vilket stöd dessa personer erbjuds i dag, vilka behov de har samt om det finns människohandel inblandad. Samhällets framtida insatser mot hemlöshet måste även inbegripa denna vidgade problematik.

Christer Engelhardt (S)